

Ime in priimek: _____, 4. letnik

KONTROLNA NALOGA – **SPORAZUMEVANJE, ZGODOVINA JEZIKA, JEZIKOVNI PRIROČNIKI**

Število točk: 70	Število doseženih točk:	Kriterij:
Odstotek: %	Ocena:	35t zd (2); 45t db (3); 55t pdb (4); 63t odl (5)

Natančno preberite navodila. Pišite jezikovno pravilno; črka J pomeni točko za jezikovno pravilnost. Nečitljivi odgovori in odgovori, zapisanimi z velikimi tiskanimi črkami, bodo ocenjeni z 0 točkami. Veliko uspeha!

BESEDILO 1

breza -e ž, *brězov, brězovje, brězovina, brězovček*. Enako je cslovan. *brěza*, hrv., srb. *brěza*, rus. *berěza*, češ. *bříza*. Pslovan. **berza*, je dalje sorodno ali enako z lit. *bėržas*, let. *bėrza*, stprus. *berse*, stvnem. *birihha*, nem. *Birke*, stnord. *bjørk*, oset. *bærzæ*, vse v po-menu 'breza'. Ide. izhodišče je **bherHg'ā* (in **-jā*), kar je tvorba iz baze **bherHg'* - 'svetleč, bel', prim. stand. *bhrājate* 'sveti se'. *Bręza* je tako poimenovana zaradi belega lubja. Iz iste baze je še stind. *bhūrjā*- 'vrsta breze', lat. *farnus* 'jêsen', sloven. *brěst* in sorodno (Be I, 43, SP I, 210, Po, 139).

1. Iz katerega jezikovna priročnika je besedilo? 1 t

2. Kako imenujemo obkroženi podatek ž? 1 t

3. Kaj izraža podatek ž neposredno in kaj posredno? 2t

4. Izpišite končnico v roditelju. 1 t

5. Iz besedne družine izpišite samostalnik srednjega spola. 1 t

6. Izpišite okrajšave slovanskih jezikov. 2 t

7. Izpišite okrajšavi jezikov, ki poimenujeta zgodnji razvojni fazi slovenščine, nato ju zapišite s celotno besedo. 3 t

8. Ali je beseda *breza* domača ali prevzeta? Utemeljite. 2 t

9. Kako se imenuje jezikovna veda, ki preučuje izvor besed? 1 t

10. Kako delimo prevzete besede? 2 t

BESEDILO 2

11. Iz katerega jezikovnega priročnika sta sestavka? 2 t

bréza -e ž |drevo|

brézje -a, skup. brezov gozd 12. Kaj pomeni podatek skup.? 2 t

13. Ali nam podatki v geslu pomagajo pri izgovoru besed? Utemeljite. 2 t

BESEDILO 3

bréza -e z (é)

1. *listnato drevo z belim lubjem*: breze že zelenijo; bela breza; Breza, breza tenkolaska, kdo lase ti razčesava (O. Župančič)

♦ bot. **puhasta breza** ki raste na šotnih in močvirnih tleh, *Betula pubescens*

2. redko *lisasta, marogasta krava*: pase brezo in mavro

brézov -a -o prid. (é) *nanašajoč se na brezo*: brezov les; brezova veja; brezovo lubje / brezov gaj / brezova metla, šiba

• ekspr. izgovor je brezov izmišljen, neverjeten; brezove oči s svetlejšimi pegami na temnejši šarenici; ekspr. namazati otroka z brezovim oljem natepsti z brezovo šibo; natepsti sploh

♦ bot. **brezov goban** užitna goba s temnimi luskami po kocenu, *Leccinum scabrum*; kozm. **brezova voda** tekočina iz brezovega lubja, listja za nego las

14. Iz katerega jezikovnega priročnika sta sestavka? 1 t
15. Sta besedi enopomenki ali večpomenki? 1 t
16. S katerimi pomeni so zaznamovani pomeni in kako so razvrščeni? 2 t
17. V katerem tisku so zapisane razlage pomenov danih besed? 1 t
18. Izpišite vse pomene obeh besed. 2 t
19. Kaj sledi razlagi vsakega pomena? 1 t
20. V slovarskem sestavku sta znaka, in sicer odebeljena pika in romb – kaj uvajata in kaj iščemo v tem delu sestavka? 4 t
21. Iz sestavkov izpišite: terminološki kvalifikator _____; slovnični kvalifikator _____; časovni kvalifikator: _____.

BESEDILO 4

22. O čem govori besedilo? 1 t
23. V kateri socialni zvrsti je napisan naslov besedila? 1 t
24. V katero besedno podvrsto sodi beseda *nekaj*? 1 t
25. Iz prvega odstavka izpišite dve stalni besedni zvezi (frazema): 2 t
26. Ali sta izpisana frazema po obliki reklo ali rečenica? 1 t
27. Kateri pomen besedne zveze *kar nekaj* ni ustrezen? 1 t
28. Iz drugega odstavka izpišite besedo 3 t
a) v kateri se fonem v izgovori kot [v]:
b) v kateri se fonem v izgovori kot [u]:
c) s spremeno po zvenečnosti v izgovoru:
29. V katerem jezikovnem priročniku je razložen nedoločni zaimék? 2 t
30. Poimenujte glásnike v besedah nadnaslova. 3 t

31. Napišite štiri slovnice slovenskega jezika in njihove avtorje.

4 t

32. Knjižna slovenščina v času razsvetljenstva

15 t

(čas, predstavniki in njihova dela, jezikovni priročniki, razvoj jezika na vseh življenjskih področjih, pomen obdobja za slovenski jezik in književnost)

Pišite v strnjnem besedilu.